

**अन्तर जिल्ला समन्वय बैठक एवम् अन्तरकृया कार्यक्रम
जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, गोरखा
२०८०।८।१०**

**प्रस्तुतीको विषय
मनाङ. जिल्लाका संभावनाहरु एवं असल अभ्यासहरु
प्रस्तुतकर्ता
जिसअ, अनन्त कुमार बस्नेत,
जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, मनाङ**

प्रस्तुतीको ढाँचा

- ▶ जिल्लाको वस्तुगत विवरण
- ▶ जिल्लाका सम्भावहरू
  - ▶ कृषि
  - ▶ पर्यटन
  - ▶ उद्योग तथा व्यापार
  - ▶ अन्य
- ▶ जिल्ला समन्वय समितिका असल अभ्यासहरू
- ▶ स्थानीय तहका असल अभ्यासहरू

मनाङ जिल्ला
(गाउँपालिका/नगरपालिका)

- संकेत
- N वडा नगर
  - वडा क्षेत्र
  - गाउँपालिका/नगरपालिका क्षेत्र
  - जिल्ला क्षेत्र
  - अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्र

स्रोत: संयोजक कार्यालय (संकेत १३३०००-१३००००), काठमाडौं, नेपाल।
गाउँपालिका, नगरपालिका तथा जिल्ला, संयोजक कार्यालय नेपाल सरकार, काठमाडौं।

मनाङ. जिल्लाको वस्तुगत विवरण.....

▶ सिमाना:

- ▶ पूर्वमा गोरखा र लमजुङ जिल्ला,
- ▶ पश्चिममा मुस्ताङ र म्याग्दी जिल्ला,
- ▶ दक्षिणमा कास्की र लमजुङ जिल्ला
- ▶ उत्तरमा चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बत।

मनाङ. जिल्लाको वस्तुगत विवरण

सि.न.	विषय	मनाङ जिल्ला	हिमाली क्षेत्र	नेपाल
१	अवस्थिति	२८ डिग्री २७ मिनेट देखि २८ डिग्री २८ मिनेट उत्तरी अक्षांस, ८३ डिग्री ४० मिनेट देखि ८४ डिग्री ३४ मिनेट पूर्वी देशान्तर सम्म फैलिएको		
२	स्थानीय तह	४ वटा गापा, २८ वटा वडाहरू		
३	परिवार संख्या	१५७२	४०९२६०	६६६०८४१
४	जनसंख्या	५६५८		
५	पुरुष	३१९२		
६	महिला	२४६६		
७	जनसंख्या वृद्धि दर	- १.३९ %	- ०.०५ %	०.९२ %

मनाङ. जिल्लाको वस्तुगत विवरण....

सि.न.	विषय	मनाङ जिल्ला	हिमाली क्षेत्र	नेपाल
८	साक्षरता दर	७८.३६	७२.७६	७६.२५
९	पुरुष	८६.७४	८१.०४	८३.५५
१०	महिला	६७.३४	६४.७५	६९.३७
११	जनघनत्व	३	३४	१९८
१२	विदेसमा वस्ने जनसंख्या	३१९	११६०६०	२१९०५९२
१३	चर्पी नभएको परिवार	२८	८२३२	३०१४९०
१४	बत्ती बाल्न बिजुली प्रयोग गर्ने परिवार	१३३६	३२११५८	६१३९१४१

मनाङ. जिल्लाको वस्तुगत विवरण.....

सि.न.	विषय	मनाङ जिल्ला	हिमाली क्षेत्र	नेपाल
१५	खानेपानी- धारा।पाईपको प्रयोग गर्ने परिवार	१५१९		
१६	घरको स्वामित्व आफै भएको परिवार	१०४६	३८४४९५	५७२८५८६
१७	उच्चतम। न्यूनतम उचाई (मिटरमा)	८१६३। १८८०		
१८	औसत तापक्रम (न्यूनतम।उच्चतम)	५.६५। १७.११ डिग्री सेल्सियस		
१९	विध्यालय।शिक्षक। विद्यार्थी	२७। २००। ८५७		

जिल्लाका सम्भावहरू

- ▶ कृषि:
- ▶ मुख्य संभावना: जडिबुटी, स्याउ खेती, पशुपालन
- ▶ भू-उपयोगिता:
  - ▶ जिल्लाको कूल भूमि क्षेत्रफल २,२४,६०० हे.
  - ▶ खेतीयोग्य जमिन २,१५३ हे. (०.९६ %)
  - ▶ खेती गरिएको जमिन २,०१७ हे. (९३.६८ %)
  - ▶ सिंचित क्षेत्रफल १०७० हे. (५३.०४%)
  - ▶ बन जंगलले ढाकेको क्षेत्रफल १९,१६६ हे. (८.५३ %)
  - ▶ चरन क्षेत्र ४८,९९० हे. (२२ %)
  - ▶ हिमश्रृंखला, चट्टान तथा पहरुको क्षेत्रफल १,५४,२९१ हे.

जिल्हाका सम्भावहरु.....

▶ मुख्य घाँसहरु:

- ▶ जै घाँस, हवाईट कलोभर, राई घाँस, भोटे पिपल, बैस, दुधिलो

▶ जिल्हाका प्रमुख बहुमूल्य जडीवुटीहरु:

- ▶ यारचागुम्बा, पाँचऔले, बन लसन, जटामसी, शिलाजीत, जिम्बु, सिबाकथोन, कटकी, निरमसी, तिक्का, सुगन्धवाल, पदमचाल, चिराइतो, तेजपात, गुच्छेच्याउ, कुरीलो, टिमुर, लोथ्रै सल्ला आदि ।

▶ मुख्य बालीहरु:

- ▶ आलु, खाप्से, फापर, कोलो, सिस्नो, स्याउ, ओखर, गहुँ, करु

▶ पशुपालन:

- ▶ बारवा, च्याङ्गा, चौरी।याक

जिल्लाका सम्भावहरू.....

- ▶ **पर्यटन:**
- ▶ **मुख्य संभावना:** महत्वपूर्ण पर्यटकिय गन्तव्य स्थल
- ▶ **हिमाल:** पूर्वमा मनास्लु हिमाल, पश्चिममा दामोदर हिमाल, दक्षिणमा अन्नपूर्ण र लामजुङ हिमाल र उत्तरमा पेरी र चीन हिमाल
- ▶ **धार्मिक ऐतिहासिक पर्यटकिय स्थलहरू:** तिलितो ताल, छोकर्ण ताल, थोराङपास, लार्केपास, काङ्लापास, याकखर्क, ने गुफा, ग्रिन लेक, आईस लेक, घले राजाको दरबार, तातोपानी, स्वर्गद्वारी लगायत १५ वटा भन्दा बढी महत्वपूर्ण स्थलहरू
- ▶ **गुम्बाहरू:** मनाङ गुम्बा, भ्राका गुम्बा, थोचे गुम्बा, तारे गुम्बा लगायत १० भन्दा बढी महत्वपूर्ण गुम्बाहरू

जिल्लाका सम्भावहरू.....

▶ नदीहरू:

- ▶ मस्याङ्दी, दुधखोला, नारखोला, फुखोला, थोराङखोला, सब्जेखोला, माडाखोला र डोनाखोला

▶ मुख्य जातजातीहरू:

- ▶ गुरुङ, घले, लामा, मगर, शेर्पा, थकाली, ब्राह्मन, क्षेत्री, पुनेल, विश्वकर्मा

▶ मुख्य भाषाहरू:

- ▶ नेपाली, गुरुङ, लामा, शेर्पा

▶ धर्म:

- ▶ हिन्दु, बौद्ध, क्रिस्चियन, जैन

▶ चाडपर्व:

- ▶ दसैँ, तिहार, घोडेजात्रा, ल्होसार, बढे, तीर हान्ने, आईस कलाईम्बिङ फेस्टिबल

जिल्हाका सम्भावहरु.....

- ▶ उद्योग तथा व्यापार:
- ▶ मुख्य संभावना: कृषि, जडिबुटीमा आधारित उद्योग तथा व्यापार, होटल रेस्टुरेन्ट, सिनेमा छायाङ्कन, साहसिक खेलकुद
- ▶ उद्योग र वाणिज्यतर्फ दर्ता संख्या:
  - ▶ आ व ०७९।८० सम्म- उद्योग: ४८४, वाणिज्य: ९५ जम्मा: ५७९
- ▶ प्रमुख व्यापारीक केन्द्रहरु:
ताले, धारापानी, चामे, हम्डे, मनाङ, टुकुरपोखरी, पिसाङ, थोरोङ बेस क्याम्प, तिलिचो बेस क्याम्प
- ▶ पेशा:
  - ▶ होटल व्यवसाय, व्यापार, बैदेसिक रोजगार, जागिर, ज्याला मजदुरी, कृषि तथा पशुपालन, सिकर्मी, डकर्मी
  - ▶ सडक तथा पदमार्गमा पर्ने स्थानमा होटल व्यवसाय र व्यापार अन्य क्षेत्रमा निर्वाहमुखी कृषि तथा पशुपालन

जिल्लाका सम्भावहरू.....

- ▶ **पर्वाधार:**
- ▶ **सडक यातायात:**
  - ▶ बेसीशहर - चामे मोटरबाटो ट्रयाक खोल्ने कार्य सम्पन्न ६५ कि.मि. (जीप यातायात संचालन)
चामे - खाडसार मोटरबाटो २४ कि.मि. (निर्माणाधिन)
थोंचे - तिल्चे-लार्केपास सडक ३८ कि.मि.(निर्माणाधिन)
- ▶ **विद्युत:** मनाङ सामुदायिक जलविद्युत केन्द्र, सब्जेखोला, मनाङ सामुदायिक लघु जलविद्युत आयोजना, मनाङ, कामको थाखोला लघु जलविद्युत आयोजना, नार लगायतका १० वटा जलविद्युत आयोजनाहरू ४०० कि वा क्षमता सञ्चालनमा
- ▶ **वित्तीय संस्थाहरू:**
नेपाल बैंक लिमिटेड, कृषि विकास बैंक , प्रभु बैंक, सिटी डेभलपमेन्ट बैंक लिमिटेड, चामे बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि., राष्ट्रसेवक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिं.
- ▶ **दुर सञ्चार:** नेपाल टेलिकम

जिल्ला समन्वय समितिका असल अभ्यासहरु

▶ समन्वय:

- ▶ जिल्ला स्थित संघीय सरकार र प्रदेश सरकारका कार्यालयहरु र स्थानीय सरकारबीच समन्वय
- ▶ स्थानीय तहहरुबीच समन्वय
- ▶ विभिन्न निकायहरुबाट मनाङ जिल्लामा सञ्चालन हुने तालिम, बैठक, अन्तर्कृया जस्ता कार्यक्रमहरुको लागि समन्वय

▶ अनुगमन:

- ▶ स्थानीय तह, प्रदेश सरकारका कार्यालयहरु र संघीय सरकारका कार्यालयहरुबाट सञ्चालित विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुको अनुगमन

▶ भ्रमण:

- ▶ विभिन्न जिल्लाका जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालयमा भ्रमण गरी असल अभ्यासहरुको वारेमा छलफल एवं सिकाई आदान प्रदान

▶ सेवा प्रवाहको समीक्षा:

- ▶ वार्षिक समीक्षा कार्यक्रममा जिल्ला स्थित सेवा प्रवाह गर्ने कार्यालयहरुको समेत सेवा प्रवाहको समीक्षा गर्न सुरु गरिएको

स्थानीय तहका असल अभ्यासहरू

▶ एकिकृत वस्ती बिकास:

- ▶ नार्पा भूमि गाउँ पालिकामा एकिकृत वस्ती बिकासका लागि क्याड- च्याँखु गुरुयोजना निर्माण

▶ वातावरण संरक्षण:

- ▶ १ लाख विरुवा वृक्षारोपन कार्यक्रमको सुरुवात (नार्पा भूमि)

▶ अनुगमन:

- ▶ आयोजनाहरूको पालिका स्तरीय अनुगमन गरेर मात्र भुक्तानी दिने अभ्यासको सुरुवात (नार्पा भूमि)

▶ सामाजिक सुरक्षा:

- ▶ आर्थिक रुपमा विपन्न र सिक्किस्त विरामीको उपचारको लागि “जनतासँग अध्यक्ष कार्यक्रम” अन्तर्गत अनुदानमा हेलिकप्टर सेवाको सुरुवात (नार्पा भूमि)
- ▶ दलित वर्गलाई च्याङ्ग्राको पाठापाठी वितरण (मनाङ डिस्त्र्याङ)
- ▶ ज्येष्ठ नागरिकलाई ग्याँस चुलो वितरण (मनाङ डिस्त्र्याङ)
- ▶ सुत्केरी महिला र नवजात शिशुलाई न्यानो कपडा वितरण (मनाङ डिस्त्र्याङ)
- ▶ अपाङ व्यक्तिलाई ज्याकेट वितरण (मनाङ डिस्त्र्याङ)

स्थानीय तहका असल अभ्यासहरू.....

▶ कृषि, जटिबुटी खेती व्यवसायीकरण:

- ▶ जिम्बु खेतिलाई व्यावसायीकरण गर्न गैर सरकारी संस्थासँग सहकार्य (नार्पा भूमि)
- ▶ रैथाने वाली- आलुको उन्नत विउ वितरण कार्यक्रम (मनाङ डिस्त्र्याड)
- ▶ कृषकलाई ७५% अनुदानमा हाई डेन्सिटी स्याउको विरुवा वितरण (मनाङ डिस्त्र्याड)
- ▶ वाली विमाको प्रिमियममा २०% अनुदान कार्यक्रम (चामे गापा र प्रदेश सरकार)

▶ उद्योग:

- ▶ चामे उद्योग ग्राम निर्माण
- ▶ आलु चिप्स र अचार बनाउने तालिम (चामे, मनाङ डिस्त्र्याड)
- ▶ एक शिक्षण एक उद्यम कार्यक्रम अन्तर्गत अन्नपूर्ण माविमा स्याउ खेती कार्यक्रम सञ्चालन (मनाङ डिस्त्र्याड)

▶ पर्यटन बिकास:

- ▶ तेरिला पास (५५९५ मि. - नार्पा भूमि गापा, मनाङ देखि लो-घेकर दामोदरकुण्ड गापा, मुस्ताङ) पर्यटकिय पैदल मार्गको प्रचार प्रसारका लागि पैदल यात्रा कार्यक्रम
- ▶ मनाङ डिस्त्र्याड गापामा वैकल्पिक पर्यटकिय पदमार्ग निर्माण कार्य सुरुवात

सञ्चार माध्यममा मनाङ

- ▶ Manang -Documentary Show- Nepal Television: मनाङलाई “हिमालयको प्रदेसमा लुकेर बसेको स्वर्ग” भन्ने उपमा दिईएको
- ▶ अनलाईन खबर: २०७४।०६।१६- विविधताले भरिएको मनोरम मनाङ
- ▶ Winter in Manang: Nepal8thwonder: ice climbing festival को छाँयाङ्कन

समस्याहरु:

▶ निर्माण:

- ▶ दोस्रो र तेस्रो त्रैमासिक समयमा चिसोको कारण निर्माणमा समस्या

▶ बिकास:

- ▶ पूर्वाधार, पर्यटन, विद्युत, जडिबुटी, स्वास्थ्य, शिक्षा, सञ्चारको क्षेत्रमा पर्याप्त विकास नहुनु

▶ राजश्व वाँडफाँड:

- ▶ जडिबुटी संकलनबाट प्राप्त हुने राजश्वको सानो अंश मात्र पालिकामा प्राप्त हुने गरेको

▶ पदपूर्ती:

- ▶ दरवन्दी अनुसार कर्मचारीको पदपूर्ती हुन नसकेको

▶ कृषि:

- ▶ कृषक समूह र सहकारी मार्फत कृषिका कार्यक्रम सञ्चालनमा न्युन सहभागिता

▶ विपद्

- ▶ भूक्षय, बाढी पहिरोबाट धन जनको क्षति

भावि कार्यदिशा:

- ▶ **स्वास्थ्य:** जिल्ला अस्पतालको स्तरोन्नति गर्ने,
- ▶ **शिक्षा:** प्राविधिक शिक्षालय र बहुमुखी क्याम्पसको निर्माण गर्ने,
- ▶ **सडक:** वेसीशहर-चामे-खाडसार सडक विस्तार एवं कालोपत्रे गर्ने र नार्फु-कोतो सडक (जिल्ला सदरमुकाम चामे - नार्पा भूमि गाउँपालिकाको केन्द्र सडक ट्रयाँक) निर्माण गर्ने
- ▶ **विद्युत:** मनाङ जिल्लाको सबै भूभागमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन मार्फत विद्युत सेवा विस्तार गर्ने, मनाङ जिल्ला भित्र निर्माणाधीन तथा निर्माण हुन बाँकी जलविद्युत् आयोजनाहरू समयमै सम्पन्न गर्ने,
- ▶ **सञ्चार:** मनाङ डिस्त्र्याङ गाउँपालिका र नार्पा भूमि गाउँपालिकामा इन्टरनेट सेवा दिगो एवं भरपर्दो बनाउन फोर जी सेवा विस्तार एवं नयाँ टावर निर्माण गर्ने,
- ▶ **कृषि:** हिमाली जिल्लामा कृषक समूह र सहकारी मार्फत भन्दा व्यक्ति कृषक र कृषि फर्म मार्फत कृषि कार्यक्रम सञ्चालन गर्न पाउने प्रावधानको व्यवस्था

भावी कार्यदिशा.....

- ▶ **जडिबुटी:** जडिबुटीको व्यावसायिक खेती, प्रशोधन एवं बजारीकरणको क्षेत्रमा कार्य गर्ने।
- ▶ **पर्यटन:** सडक सञ्जाल पुगेको ठाउँसम्म वैकल्पिक पर्यटकीय पदमार्ग निर्माण गर्ने, हालको पर्यटकिय पदमार्गको स्तरोन्नती गर्ने, पर्यटन विकासको लागि गुरु योजना तयार गरी कार्य गर्ने, पर्यटकीय स्थानको प्रचार प्रसार गर्ने।
- ▶ **उद्योग:** कृषिमा आधारित उद्योगको प्रवर्द्धन गर्ने।
- ▶ **समन्वय तथा अनुगमन:**
  - ▶ जिल्ला समन्वय समितिले गर्दै आएको समन्वय र अनुगमनको कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन पदाधिकारी एवं कर्मचारीहरुलाई तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम
  - ▶ समन्वय र अनुगमनका लागि आवश्यक मापदण्ड तथा कार्यविधिको निर्माण र यसमा जिल्ला समन्वय समितिहरुबीच सहकार्य,
  - ▶ प्राविधिक कर्मचारीको व्यवस्था
- ▶ **असल अभ्यास:** जिल्ला समन्वय समितिबीच असल अभ्यासहरुको आदान प्रदान

गण्डकी प्रदेश योजना तथा नीति आयोगको कार्यक्रममा जिससको संबोधन

मोफागाका उच्च अधिकारीहरूसँग मनाङ जिल्लाका विकास निर्माण सँग सम्बन्धीत बिषयमा छलफल

चामे उद्योग ग्राम निर्माण

चामे, छित्पु मोटरेबल काठे पुल निर्माण

तेरिला पास (५५९५ मि. - नार्पा भूमि गापा, मनाङ देखि लो-घेकर
दामोदरकुण्ड गापा, मुस्ताङ) पर्यटकिय पैदल मार्गको प्रचार प्रसारका लागि
पैदल यात्रा कार्यक्रम

नार्पा भूमि, क्याड गाउँमा नयाँ गुम्बा निर्माण

ज्येष्ठ नागरिकलाई चुलो वितरण

२ दिने आलु चिप्स बनाउने तालिम

नार्पा भूमि, क्याड गाउँमा नयाँ गुम्बा निर्माण

च्याम्चे झरना

नासो गापा, ताल गाउँ

तिलिचो जाने पदमार्गबाट देखिने मनोरम प्राकृतिक दृश्यहरु

धन्यवाद,
नमस्कार।